

Mál 2/2015-2016 - úrskurður

Kærandi: Ólafur Einarsson og Björg Marteinsdóttir.

Kærðu: Jóhannes Kr. Kristjánsson, Sigmar Guðmundsson og Kastjós/RÚV.

Kæruefni: Gagnaöflun, úrvinnsla og umfjöllun Kastljóss þriðjudagskvöldið 3. mars 2015.

Málsmeðferð: Kæra barst með tölvupósti og viðaukum 2. maí 2015. Málið var talið tækt til umfjöllunar og óskað eftir viðbrögðum kærðra 13. maí 2015. Viðbrögðin bárust síðanefnd 26. júní 2015 eftir framlengdan frest. Síðanefnd fjallaði efnislega um málið á fundum 9. júní og 7. júlí.

Málavextir: Þriðjudagskvöldið 3. mars 2015 sýndi Kastljós umfjöllun um óhefðbundnar lækningar og „*söllumennsku sem beint er að veiku og jafnvel dauðvona fólki*“. Efnis var meðal annars aflað með falinni myndavél og í ítarlegri kæru kæranda eru umkvörtunarefni þeirra rakin í 5 liðum (sjá nánar í *umfjöllun* hér að neðan) – en þar er sjálf beiting falinnar myndavélar ekki kærð sem slík. Í kærinni er ekki vísað til sérstaks ákvæðis síðareglna, en af kærutexta má ráða að kærundur telji einkum að 3. grein síðareglna hafi verið brotin.

Umfjöllun: Kæruatriði málsins eru 5 talsins. Í fyrsta lagi er kært að ekki hafi verið birt á vef RÚV allt efni úr hinni földu myndavél og það strax daginn eftir umfjöllunina, svo sem ritstjóri Kastljóss Sigmar Guðmundsson hefði gefið fyrirheit um. Hinir kærðu báru við að tæknilegir örðugleikar hefðu ráðið því að efnið í heild birtist ekki strax á vefnum en að síðan hefði allt birst sem varðaði umfjöllunarefnið með beinum hætti. Síðanefnd hefur engar forsendur til að efast um að tæknilegir örðugleikar hafi komið upp hjá RÚV. Þótt best færi á því að birta allt hið upptekna efni, svo sem kærði Sigmar boðaði, fær síðanefnd á engan hátt séð að klippt hafi verið út efni sem áhrif gat haft á meginefni umfjöllunarinnar. Birt myndefni sýnir vel það sem máli skiptir fyrir umfjöllunina.

Í öðru lagi er kært að í umfjöllun Kastljóss hafi því verið haldið fram að kærandi Ólafur væri, beint og óbeint, að selja „*gagnslausan tækjabúnað*“ og „*efni með loforði um lækningu*“. Kærundur benda á að viðkomandi tæki hjá sér hafi farið í gegnum strangt ferli CE vottunar og staðist það. Kærðu neita að hafa talað um gagnsleysi viðkomandi tækis og benda á að ummæli um gagnslausan tækjabúnað og loforð um lækningu hafi komið fram í almenntri lýsingu er varðaði viðskipti á heimsvísu, en áttu ekki við um kærundur sérstaklega. Síðanefnd fær ekki séð að í umfjölluninni sé því haldið fram um kærundur sjálfa að þau lofi lækningu og slíku einungis haldið fram almennt um „*snákaolíusöllumenn á heimsvísu*“. Sama gildir um meint gagnsleysi viðkomandi tækja og því um almennan gildisdóm að ræða.

Í þriðja lagi er kært að í umfjölluninni hafi ekki verið tilgreint að á viðkomandi tækjabúnaði sé 60 daga skilaréttur, sem hefði gefið raunsannari mynd af starfsemi kæranda og að ekki væri verið að þvinga gagnslausan tækjabúnað upp á fólk. Síðanefnd telur að kærundur hafi haft fullt tækifæri til að koma sínum sjónarmiðum að við umfjöllunina, svo sem um 60 daga skilaréttinn. Kærandi hafði auk þess tækifæri til að nefna viðkomandi 60 daga skilarétt við væntanlegan kaupanda, á kynningarfundinum í myndefninu, sem hann þó gerði ekki.

Í fjórða lagi er kært að í umfjölluninni hafi kærundur verið sagðir eða vændir um að selja gagnslausan tækjabúnað „*undir bordi*“. Kærðu telja að um sé að ræða „*eðlilega málnotkun í samhengi við umfjöllunarefnið*“ og að kærundur hafi „*ekki fengið nauðsynleg leyfi og CE*

vottanir sem hann vísar sérstaklega til varðandi suður-afríska tækið sem hann seldi Ólafi Snorrasyni“ og „þar sem tilskilin leyfi skortir er hann að selja tækið undir borðið“. Siðanefnd telur að orðalagið „að selja undir borðið“ geti vel átt við sölu á varningi án leyfis yfirvalda. Í myndefninu sjálfu segist kærandi Ólafur ekki mega selja tækið – en hann taki við styrktarupphæð. Í ljósi þess sem kærandi segir sjálfur um þessa viðskiptahætti telur siðanefnd orðalagið réttmætt.

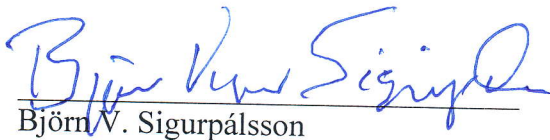
Í fimmta og síðasta lagi er kært að umfjöllunin hafi haft í för með sér „að saklausir aðilar, bíða skaða af“ með því að málefnum gleraugnaverslunarinnar Sjónarhóls, í eigu kæranda, hafi að ósekju verið tengd starfsemi kæranda í félaginu Allt hitt ehf (Heilsuhringsins). Kærðu benda hins vegar á að skýra tengingu við Sjónarhól megi finna á heimasíðu Heilsuhringsins og að kærundur sjálfir hafi „opinberlega tengt saman nafn sitt og Sjónarhóls í tengslum við þessi mál“. Undir þessi sjónarmið kærðra tekur siðanefnd: Samtvinnun viðkomandi gleraugnafyrirtækis og annarrar starfsemi kæranda er ekki síst að frumkvæði kæranda sjálfra. Myndefnið ber og með sér að umrætt raftæki er kynnt og falboðið á starfsstöðinni þar sem gleraugnafyrirtækið er.

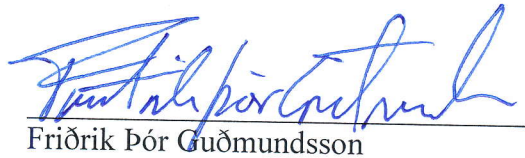
Í svari hinna kærðu kemur fram að kæranda hafi írekað verið boðið að koma fram í Kastljóspættinum til að segja sína hlið á málinu en því verið hafnað.

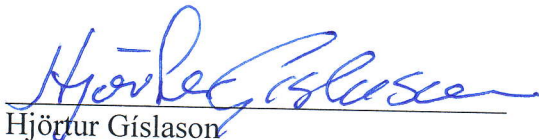
Úrskurður:

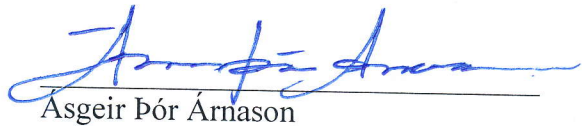
Kærðir, Jóhannes Kr. Kristjánsson, Sigmar Guðmundsson og Kastjós/RÚV, teljast ekki hafa brotið gegn siðareglum BÍ í hinni kærðu umfjöllun.

Reykjavík, 7. júlí 2015,

Björn V. Sigurpálsson

Friðrik Þór Guðmundsson

Hjörtur Gíslason

Asgeir Þór Arnason

Róbert H. Haraldsson